

გამაჯანსაღებელი ტურიზმის რესურსები და პერსპექტივები კახეთის რეგიონში - მდგრადი განვითარების კონტექსტში

ცქიტიშვილი ნელი

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის
თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

DOI: <https://doi.org/10.52340/tuw.2024.37.01.31>

აბსტრაქტი. ნაშრომში „გამაჯანსაღებელი ტურიზმის რესურსები და პერსპექტივები კახეთის რეგიონში - მდგრადი განვითარების კონტექსტში“ განხილულია ტურიზმის ამ მიმართულების მზარდი მოთხოვნილების მიზეზები და ის შედეგები, რომელიც მას მოაქვს ქვეყნისა თუ რეგიონისთვის. ნაშრომის მიზანია, გაარკვიოს, რა ღონისძიებები უნდა გატარდეს იმისათვის, რომ კახეთის რეგიონში განვითარდეს სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ტურიზმი. სტატისტიკა გვიჩვენებს, რომ თანამედროვე ცხოვრებაში უფრო და უფრო იზრდება მოგზაურთა ინტერესისამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ტურიზმის მიმართ, უპირატესობა კი, რაც ტურიზმის ამ მიმართულებას ახასიათებს, არის ვიზიტორთა მაღალი მხარჯველუნარიანობა.

საქართველომ 2024 წლის ტურიზმის სამოქმედო გეგმაში, მის საკომუნიკაციო სტრატეგიაში ერთ-ერთ მთავარ მიზნად გამაჯანსაღებელი და სამედიცინო ტურიზმის განვითარება მიუთითა. ქვეყანაში ბალნეო და კლიმატური კურორტების მიმართულების განვითარებისთვის ძალიან დიდი რესურსი არსებობს, რომელიც სრულად არ არის იდენტიფიცირებული და ათვისებული. მის ათვისებას წინ უნდა უძღვოდეს მეცნიერული კვლევები და მისი შედეგების ანალიზი.

მინერალური წყლები, სამკურნალო ტალახი, ტყე, ჯანსაღი გარემო, კლიმატი და ღვინის წარმოება, საკმარისი მიზეზია იმისათვის, რომ კახეთის რეგიონში გამაჯანსაღებელი და „ველენს“ ტურიზმის განვითარების პერსპექტივები გამოვიკვლიოთ. რეგიონში არსებული ბუნებრივი და რეკრეაციული რესურსები უფრო აქტიურად უნდა გამოვიყენოთ ადგილობრივი მოსახლეობის თუ უცხოელი ვიზიტორების დასვენების, პროფილაქტიკისა და რეაბილიტაციის მიზნით. აღსანიშნავია, რომ მხოლოდ დასათვალიერებლად ჩამოსული სტუმარი ერთიდან სამ დღეზე მეტს არ ჩერდება კახეთში. იმისათვის, რომ მაღალმხარჯველიანი ტურისტი მოვიზიდოთ, რომლებიც უფრო ხანგრძლივად დარჩებიან დესტინაციის ადგილზე და უფრო მეტ ფულს დახარჯავენ, საჭიროა სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ტურიზმის განვითარება.

ნაშრომში წარმოდგენილი დასკვნების მიხედვით, ტურიზმის მდგრადი განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია ხარისხი, უწყვეტობა და ბალანსი, რომელსაც კომპლექსური მიდგომა სჭირდება. ნაშრომში დასახული მიზნები განხორციელებადია, რადგან კახეთის რეგიონში არსებობს რეკრეაციული რესურსები სამკურნალო და გამაჯანსაღებელი ტურიზმის განვითარებისათვის; არსებული რესურსების შესასწავლად კი უნდა დაიწყოს კვლევები და მიღებული შედეგების მიხედვით შეიქმნას ერთიანი ბაზა; განისაზღვროს ამ რესურსების პოტენციალი.

საკვანძო სიტყვები: კახეთი; მდგრადობა; ტურიზმი; რეკრეაცია, მინერალური წყალი.

სხვადასხვა მიზეზებით გამოწვეული სტრესი და დაბინძურებული გარემო თანამედროვე ადამიანის ერთ-ერთ მთავარ პრობლემად იქცა, რომელიც გავლენას

ახდენს მის ფსიქო-ემოციურ თუ ფიზიკურ ჯანმრთელობაზე. აქედან გამომდინარე, დღეს, აქტუალური გახდა თავისუფალი დროის ისე გამოყენება, რომ ერთმანეთს ავსებდეს დასვენება, გაჯანსაღება, გართობა. ამიტომაც უფრო და უფრო იზრდება მოგზაურთა ინტერესი გამაჯანსაღებელი ტურიზმის მიმართ, იკვეთება მისი როლი და ის უპირატესობა, რაც ტურიზმის ამ მიმართულებას ახასიათებს - მაღალშემოსავლიანობა. სახელმწიფომ 2024 წლის ტურიზმის სამოქმედო გეგმაში, მის საკომუნიკაციო სტრატეგიაში, ერთ-ერთ მთავარ მიზნად გამაჯანსაღებელი და სამედიცინო ტურიზმის განვითარება მიუთითა. ქვეყანაში ბალნეო და კლიმატური კურორტების მიმართულების განვითარებისთვის ძალიან დიდი რესურსი არსებობს, რომელიც სრულად არ არის იდენტიფიცირებული და ათვისებული. მის ათვისებას წინ უნდა უძღვოდეს მეცნიერული კვლევები და მისი შედეგების ანალიზზე დაყრდნობით დაისახოს განვითარების პერსპექტივები.

მინერალური წყლები, სამკურნალო ტალახი, ტყე, ჯანსაღი გარემო და კლიმატი საკმარისია იმისათვის, რომ კახეთის რეგიონში გამაჯანსაღებელი ტურიზმის განვითარების გზები მოვიძიოთ. რეგიონში არსებული ბუნებრივი და რეკრეაციული რესურსები უფრო აქტიურად უნდა გამოვიყენოთ ადგილობრივი მოსახლეობის თუ უცხოელი ვიზიტორების დასვენების, პროფილაქტიკისა და რეაბილიტაციის მიზნით. განმარტების მიხედვით, „რეკრეაციული რესურსი - ეს არის ბუნებრივი და ანთროპოგენური გეოსისტემა, ბუნების ორგანო და მოვლენა, რომლებიც ხასიათდებიან სპეციფიური თვისებებით და შესაძლებელია გამოყენებული იყოს ადამიანების გარკვეული კონტიგენტის დროის გარკვეულ პერიოდში ან სეზონზე დასვენებისა და გაჯანსაღებისათვის არსებული ტექნოლოგიებისა და მატერიალური შესაძლებლობების დახმარებით“.

რეკრეაციული რესურსების სახით კახეთს გააჩნია დაცული ტერიტორიები, სადაც შესაძლებელია როგორც ეკოლოგიური, ისე გამაჯანსაღებელი ტურიზმის განვითარება. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი რესურსია მთათუშეთი, რომლის ბუნება, მდებარეობა, ჰავა, ჩანჩქერები, ტბები, გარდა ეკოლოგიური ტურიზმისა, შესაძლებლობას იძლევა ეთნო-კულტურული, სათავგადასავლო და რეკრეაციული ტურიზმის განვითარებისათვის. ამ დარგის განვითარება დაასაქმებს და შემოსავალს გაუჩენს ადგილობრივ თემს, რომელიც, თავის მხრივ, იზრუნებს ბუნების დაცვაზე, ძეგლების მოვლა-პატრონობაზე, ავთენტურობის შენარჩუნებაზე, რაც ტურიზმის მდგრადობის ერთ-ერთი მთავარი ნიშანია.

კახეთის რეგიონში სრულად არ არის ათვისებული და გამოყენებული სამკურნალო ტურიზმის შესაძლებლობები, მაგალითად, კურორტი „ახტალა“, რომლის სამკურნალო ტალახი, სათანადო ინფრასტრუქტურის მოწყობის და სწორი მარკეტინგის შემთხვევაში, შესაძლოა იქცეს როგორც კერძო ბიზნესის, ისე რეგიონის ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვან შესაძლებლობად. ცნობილია, რომ ნეფრიტით დაავადებულებს მკურნალობდნენ დედოფლისწყაროში არსებულ კლიმატკურორტზე, რომელიც სიმშრალით გამოირჩევა; საინტერესოა ლაგოდეხში მდებარე მინერალური წყლის კურორტი; კურორტი „უჯარმა“... იგივე ითქმის რეგიონში არსებულ სხვა თერმულ, სამკურნალო წყლებზე.

კონკრეტულად თუ ავიღებთ თელავის მუნიციპალიტეტში არსებულ რესურსებს, აქ რამდენიმე მნიშვნელოვანი ადგილი შეგვიძლია გამოვყოთ: კურორტი „თორღვას აბანო“, რომელიც მდებარეობს თუშეთისკენ მიმავალ გზაზე, ზღვის დონიდან 1750 მეტრ სიმაღლეზე. როგორც სპეციალისტები აღნიშნავენ, მისი სამკურნალო რესურსია კლიმატოთერაპია და გოგირდწყალბადიანი თერმული წყლები, რომლის

შემადგენლობაში არის აგრეთვე ჰიდროკარბონატულ-ნატრიუმიანი მინერალები. ჰავა საკმაოდ გრილია, ამდენად, აბაზანების მიღების საუკეთესო დრო ივნისიდან სექტემბრამდეა. გამაჯანსაღებელი აბაზანები, კლიმატი, წიწვოვანი ტყე და მდებარეობა ყველა პირობას ქმნის ამ კურორტის მეტად განვითარებისათვის. ეს კი შესაძლებელია მისი ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების გზით და მარკეტინგული ღონისძიებების ჩართვით.

თელავის მუნიციპალიტეტის სოფელ თეთრწყლებსაც აგრეთვე, აქვს რესურსი, რომ სამკურნალო ტურიზმის კერად იქცეს. თეთრწყლებიც მთის კურორტს მიეკუთვნება, რომელიც მდებარეობს 1200 მეტრზე ზღვის დონიდან, გომბორის ქედის კალთაზე. აქაც ჩამოედინება გოგირდოვანი წყლები, რომლებიც ეფექტურია სხვადასხვა დაავადებების სამკურნალოდ, ამას ემატება ეკოლოგიურად სუფთა გარემო, ჯანსაღი ჰავა და ლამაზი ბუნება. აქ არსებული შუა საუკუნეების ეკლესიათა ნაშთების მონახულება საინტერესო იქნება კულტურული ტურებისა და ფეხით მოლაშქრეებისთვის.

აღსანიშნავია, რომ მხოლოდ დასათვალიერებლად ჩამოსული სტუმარი ერთიდან სამ დღეზე მეტს არ ჩერდება ჩვენს რეგიონში. იმისათვის, რომ მაღალმხარჯველიანი ტურისტი მოვიზიდოთ, რომლებიც უფრო ხანგრძლივად დარჩებიან დესტინაციის ადგილზე და უფრო მეტ ფულს დახარჯავენ, საჭიროა გამაჯანსაღებელი ტურიზმის, დასასვენებელი ადგილების, კურორტების განვითარება. ეს უზრუნველყოფს ტურისტების სტაბილური ნაკადების მოძრაობას.

სტატისტიკის ეროვნული სააგენტოს 2024 წლის სამი კვარტლის მონაცემებით, დასვენება, გართობა, რეკრეაციის მიზნით საქართველოს სტუმრობდა: პირველ კვარტალში - 517,947 (44,8 %), მეორე კვარტალში - 822,220 (53,7%) მესამე კვარტალში - 1395,146 (54,2%); უშუალოდ, მკურნალობა-გაჯანსაღების მიზნით, 2024 წლის სამი კვარტლის მიხედვით, საქართველოს მხოლოდ 19 ათასი ვიზიტორი ეწვია, ეს კი ტურისტთა მხოლოდ 0,41 პროცენტს შეადგენს, რაც ცხადყოფს, რომ ტურიზმის ადმინისტრაციამ და სახელმწიფომ დროულად უნდა იმოქმედოს სამკურნალო და გამაჯანსაღებელი ობიექტების, მათი ინფრასტრუქტურის შექმნაზე და ამ მიმართულების პოპულარიზაციაზე.

თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორთა ჯგუფმა, პროექტის „თელავის მუნიციპალიტეტის ტურისტული ინდუსტრიის სერვისების შესწავლა, ანალიზი და კვლევის ინსტრუმენტების შემუშავება“ ფარგლებში ვაწარმოეთ კახეთის რეგიონში ტურისტული მომსახურების მომწოდებელთა კვლევა. განთავსების ინდუსტრიის კვლევის ანალიზმა გვიჩვენა, რომ სტუმრები სასტუმროს შერჩევისას უპირატესობას ანიჭებენ შეთავაზებულ ფასებსა და მომსახურების დონეს, ასევე სასტუმროს ცნობადობას. შემდეგ მოდის აქციები, ფასდაკლება... რესპონდენტებმა რეკლამას ნაკლები მნიშვნელობა მიაანიჭეს. როგორც კვლევამ გვაჩვენა, სტუმრების დიდი უმრავლესობა - 62.5 % - 1-2 დღით რჩებიან კახეთში, 37.5% - 3-6 დღე. რაც კიდევ ერთხელ მიუთითებს, რომ კახეთში ტურისტული პოტენციალი სრულად არ არის ათვისებული.

პროექტის შედეგების ანალიზში ნათქვამია: „გამოკითხულთა უმრავლესობის (დაახლოებით 83%) კახეთში ვიზიტის მიზანი იყო დასვენება/ გართობა/ რეკრეაცია, ჩვენ დავინტერესდით მათ მიერ ძირითადი მოსაზრებელი დესტინაციებით. სურათი ასე გადანაწილდა: საგარეჯო - დავითგარეჯი; თელავში: ერეკლე მეფის სახლ-მუზეუმი/თელავის ისტორიული მუზეუმი; ჭადარი; ნადიკვრის პარკი; ისტორიული ქუჩები; ეკლესიები; სიღნაღი, ბოდბის მონასტერი; ღვინის მარნები და

მასტერკლასები; მემორიალური და სახელმწიფო მუზეუმები; კულტურული და ისტორიული ღირსშესანიშნაობები; თელავი და თელავთან ახლოს მდებარე ღირსშესანიშნაობები (წინანდალი, იყალთო, შუამთა); ახმეტაში - ალავერდი.

თუ გავანალიზებთ გამოკითხვის შედეგებს, ვდგებით იმ ფაქტის წინაშე, რომ ჩვენი რეგიონის სტუმრებმა მხოლოდ ნაწილობრივ მიიღეს ის მოლოდინი, რა მიზნითაც ისინი ეწვივნენ კახეთს - დასვენება, გართობა, რეკრეაცია. მათ მოინახულეს ისეთი ადგილები, რომლებსაც ძირითადად შემეცნებითი და კულტურული ღირებულება გააჩნიათ და ნაკლებად - გართობა-რეკრეაცია-დასვენების. ეს კი იმის მაჩვენებელია, რომ ჯერ კიდევ ბევრი რამ არის დასაგეგმი და საფიქრალი ტურიზმის დარგის განსავითარებლად.

როდესაც მდგრადობაზე ვსაუბრობთ, არ უნდა გამოგვჩეს ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხი, როგორიცაა უსაფრთხოება. განსაკუთრებით ეს ეხება სათავგადასავლო ტურებს მაღალმთიან ადგილებში და დაცულ ტერიტორიებზე, სადაც განთავსებული უნდა იყოს გამაფრთხილებელი ფირნიშები მოსალოდნელი საფრთხის შესახებ. თუშეთის გზა, ერთ-ერთ ყველაზე სახიფათო გზად არის აღიარებული და აქ არცთუ იშვიათია უბედური შემთხვევები, რომელთა აცილება შესაძლებელია უსაფრთხოების მკაცრი სტანდარტების დანერგვით და დაცვით.

დასკვნის სახით იმის თქმა შეიძლება, რომ ტურიზმის დადებითი ეფექტის მისაღებად საჭიროა დარგის განვითარების სტრატეგიის ზედმიწევნით სწორად დაგეგმვა და კონტროლი, ადგილობრივი მოსახლეობის მონაწილეობა და მეტი ჩართულობა, რაც ტურიზმის მდგრადი განვითარების საწინდარი იქნება.

მდგრადი ტურიზმი სამ ძირითად პრინციპს ეფუძნება: ხარისხი; უწყვეტობა; ბალანსი. სამივე მათგანი თანაბრად მნიშვნელოვანია ტურიზმს მდგრადი განვითარებისთვის, რომელსაც სჭირდება კომპლექსური მიდგომა. ამისათვის აუცილებელია ქმედითი ღონისძიებების გატარება - ცოდნის დეფიციტის აღმოფხვრიდან დაწყებული, ფინანსური ხელმისაწვდომობით დამთავრებული; საჭიროა შეიქმნას ტურიზმის მდგრადი განვითარების სტრატეგიული გეგმები კახეთის რეგიონის რვავე მუნიციპალიტეტში; ღვინის მწარმოებელი მთავარი რეგიონი ვართ და საჭიროა ვიფიქროთ „ველენს ტურიზმის“ განვითარებაზე, რომელიც გამაჯანსაღებელი ტურიზმის კომპონენტია. უნდა ვიფიქროთ აგრეთვე იმ ნაბიჯებზე, რომ დავიწყოთ გამაჯანსაღებელ-რეკრეაციული ტურიზმის კვლევა - მისი რესურსების სრულად ათვისების მიზნით. ვფიქრობთ, ამ ყოველივეს კოორდინაცია უნდა ითაოს ადგილობრივმა „დმო“-მ, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს დაინტერესებული პირების შეხვედრები სხვადასხვა ფორმატში, რათა შემუშავდეს როგორც სტრატეგიული, ისე მოკლევადიანი სამოქმედო გეგმები, რათა დაიწყოს ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა.

დასკვნის სახით, იმის თქმა შეგვიძლია, რომ:

კახეთის რეგიონში არსებობს რეკრეაციული რესურსები სამკურნალო და გამაჯანსაღებელი ტურიზმის განვითარებისათვის;

არსებული რესურსების შესასწავლად უნდა დაიწყოს კვლევები და მიღებული შედეგების მიხედვით ერთიანი ბაზა შეიქმნას; განისაზღვროს ამ რესურსების პოტენციალი;

გამოვლინდეს ის ხარვეზები და მიზეზები, რა უშლის ხელს გამაჯანსაღებელი კურორტების განვითარებას;

ადგილობრივმა „დმო“-მ უნდა უზრუნველყოს გამაჯანსაღებელ-რეკრეაციული და ე.წ. „ველენს ტურიზმის“ განვითარებით დაინტერესებული კერძო ბიზნესის და

ხელისუფლების ჩართულობის კოორდინაცია, რაც ხელს შეუწყობს კონკრეტული ამოცანების გადასაჭრელად მიმართული გეგმების შედგენას და მის რეალიზებას.

თუ წამოჭრილი ამოცანები განხორციელდება, რეგიონში სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ტურიზმის განვითარების შესაძლებლობები რეალურად არსებობს. აქვე იმასაც აღვნიშნავთ, რომ ტურიზმის მდგრადობისთვის აუცილებელია ტურისტული შეთავაზებების მრავალფეროვნება და გართობისათვის მეტი რესურსის მოძიება, რაც ჩვენს რეგიონს უფრო მეტ მიმზიდველობას და მეტ ვიზიტორს შესძენს.

ლიტერატურა:

1. <https://www.unwto.org/>
2. <https://apa.gov.ge/ge/>
3. პროექტის -“თელავის მუნიციპალიტეტის ტურისტული ინდუსტრიის სერვისების შესწავლა, ანალიზი და კვლევის ინსტრუმენტების შემუშავება”- მასალები.

Resources and Prospects of Wellness Tourism in Kakheti Region within the Context of Sustainable Development

Tskitishvili Nelly

Iakob Gogebashvili Telavi State University

Abstract. The study “*Resources and Prospects of Wellness Tourism in Kakheti Region within the Context of Sustainable Development*” examines the growing demand for wellness tourism and its implications for the country and the region. The aim of the paper is to identify the measures necessary for the development of therapeutic and wellness tourism in Kakheti region. Statistics demonstrate an increasing interest among modern travelers in therapeutic and wellness tourism, which is characterized by a significant advantage: high-spending visitors.

Georgia's 2024 Tourism Action Plan and its communication strategy have identified the development of wellness and medical tourism as one of the primary objectives. The country possesses substantial resources for the development of balneological and climatic resorts, which remain largely unexploited and unstudied. The development of these resources should be preceded by scientific research and the analysis of its findings.

Mineral waters, therapeutic mud, forests, a healthy environment, favorable climate, and wine production provide sufficient grounds to explore the potential for developing wellness and “wellness” tourism in Kakheti region. The natural and recreational resources in the region should be utilized more actively for the purposes of relaxation, prevention, and rehabilitation for both local residents and foreign visitors. Notably, tourists who visit Kakheti for sightseeing tend to stay for no more than one to three days. To attract high-spending tourists who are likely to stay longer and spend more at the destination, it is essential to develop therapeutic and wellness tourism.

The conclusions presented in the study highlight the importance of quality, continuity, and balance for the sustainable development of tourism, requiring a comprehensive approach. The objectives outlined in the study are achievable, as Kakheti region has the necessary recreational resources for the development of therapeutic and wellness tourism. To properly assess these resources, research should be initiated, and a unified database should be created based on the findings. Additionally, the potential of these resources must be clearly defined.

Keywords: *Kakheti; Sustainability; Tourism; Recreation; Mineral Waters.*